

Aleg. 75.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wniesionym przez c. k. Rząd projekcie ustawy o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

Roku zeszłego c. k. Rząd przedłożył Sejmowi projekt do ustawy „o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych“. Ówczesna komisya szkolna, której projekt ten przekazany został, uznała za potrzebne przeistoczenie go całkowite co do układu i redakcyi, zmieniając także treść w niektórych ważniejszych punktach. Powody tych zmian przytoczone są w ówczesnem sprawozdaniu. Sejm na posiedzeniu z dnia 17. stycznia 1889 r. przyjął projekt komisyi, poczyniwszy w nim, oprócz kilku zmian mniejszej wagi, jedną ważniejszą (w §. 11), o której jeszcze niżej mowa będzie. Zaznaczyć przy tem należy, że c. k. Rząd ani na ówczesnych posiedzeniach komisyi szkolnej, ani podczas rozpraw sejmowych z wyjątkiem jednej tylko uwagi poczynionej przeciw pierwotnemu brzmieniu §. 11. nie sprzeciwiał się zmianom przez komisję, a względnie przez Sejm przyjętym.

Pomimo to dowiaduje się Sejm obecny, że Rząd owego przez Sejm uchwalonego projektu do sankcyi cesarskiej nie przedłożył, oraz że Rząd przedkłada ponownie swój poprzedni projekt, w niczem nie zmieniony, który tedy uchwałą Sejmu z dnia 10. października 1889 przydzielony został nowo wybranej komisyi szkolnej.

Komisya szkolna, spotykając się z tem dosłownem powtórzeniem zeszłorocznego projektu, nie może taić swego zdziwienia, dla czego c. k. Rząd przedstawia Sejmowi elaborat takiej treści i formy, o którym, skoro Sejm go nie przyjął zeszłego roku, musiał przypuszczać, że go zwłaszcza w tej właśnie formie znowu nie przyjmie. Komisya też nie mogłaby go żadną miarą do przyjęcia polecić, a to z powodów z. r. przez ówczesną komisję przytoczonych.

Komisya jednak, mając na uwadze rzecz samą, t. j. potrzebę uchwalenia ustawy o ustanowieniu stałych katechetów i o ich wynagrodzeniu, chciała się przedewszystkiem dowiadywać o powody, dla których sankcya została odmówioną zeszłorocznemu projektowi. Powody te przytoczone są w piśmie p. Namiestnika do Wydziału krajowego z dnia 19. września 1889, które to pismo na żądanie komisyi zostało jej udzielone.

Z tego pisma przekonana się komisya, że c. k. Rządowi właściwie nie chodzi o przyjęcie zeszłorocznego projektu swego w dosłownem brzmieniu, tylko o pewne zmiany poczynić się mające w zeszłorocznym projekcie sejmowym. Wprawdzie w tym razie należało ze strony

Rządu wnieść do Sejmu projekt zeszłoroczny sejmowy ze zmianami, które Rząd za odpowiednie uznał. Takim postępowaniem byłby c. k. Rząd okazał należyty wzgląd na uchwały Sejmu, oraz byłby znacznie ułatwił praktyczne przeprowadzenie sprawy. Jakoż komisya, której idzie o rzecz, a nie o formę, postanowiła pójść tą ostatnią drogą, jako jedynie prawidłową i praktyczną; dla tego wzięła za podstawę swych obrad zeszłoroczny projekt sejmowy i zastanowiła się, w obrębie tegoż projektu, nad zmianami przez Rząd proponowanemi.

Pokazało się, że Rząd uważa dwie zmiany za konieczne potrzebne, parę innych za pożądane. Komisya zaś, chociaż nie we wszystkim podziela odnośnych zapatrywań rządu, jednak celem pomyślnego, szybszego załatwienia rzeczy, zmiany te prawie wszystkie przyjęła i przyjęcie ich Sejmowi zaleca.

Wskutek tego proponuje komisya szkolna w tekście zeszłoroczego projektu dwie główne zmiany, a mianowicie następujące:

W §. 1. znajduje p. minister oświaty lukę, a to dla tego, że tam mowy nie ma o szkołach wydziałowych, a wnioskuje ztąd, iż projekt ustawy przez Sejm uchwalony do szkół wydziałowych się nie odnosi. Komisya szkolna mniema, że to mylna interpretacya; projekt sejmowy, stanowiąc o udzielaniu nauki religii w szkołach ludowych, stanowi tem samem, zdaniem komisji, o szkołach wydziałowych, gdyż te ostatnie są także szkołami ludowemi; dla tego osobne wymienianie ich potrzebnem koniecznym nie było. Skoro jednak mogła ztąd powstać wątpliwość, komisya szkolna sądzi, że można wyraźnie szkoły wydziałowe wymienić; dla tego ustęp 1. §. 1. a względnie §. 6. w tym kierunku uzupełniła w przekonaniu, iż tym dodatkami niczego właściwie w treści projektu nie zmieniała. To samo tyczy się dodawania wyrazu szkół pospolitych ludowych w ustępie 1 i 3 §. 1. oraz odpowiednich zmian w §. 5.

Druga ważniejsza zmiana tyczy się §. 11. t. j. wynagrodzenia dla świeckich nauczycieli, którzy udzielają nauki religii w zastępstwie duchownych.

Tu komisya szkolna ówczesna, mając na myśli ustawę krajową o stosunkach prawnych nauczycieli, która zawiera odpowiednie przepisy, proponowała paragraf który brzmiał: „O powierzaniu nauki religii nauczycielom świeckim i o wynagrodzeniu ich za nią stanowią osobne przepisy“. Podczas rozpraw sejmowych jednak wskutek wniesionej poprawki przyjęty został §. 11. w następującem brzmieniu: „Nauka religii, której udziela świecki nauczyciel, wlicza się w jego godziny nauki obowiązkowe, a względnie nadobowiązkowe“.

Przeciw temu postanowieniu podnosi p. minister zarzut, iż sprzeciwia się ono postanowieniom ustaw państwowych z dnia 14. maja 1869, 2. maja 1883 i 17 czerwca 1888, z których dwie pierwsze orzekają, że udzielanie nauki religii nie należy do zwyczajnych obowiązków nauczycieli świeckich, a ostatnia postanawia, że za udzielanie tej nauki należy się nauczycielom świeckim stosowna remuneracya, podczas gdy wliczanie tej nauki (według przyjętego przez sejm tekstu) do godzin obowiązkowych znaczyłoby, że się nauczycielom świeckim żadnego wynagrodzenia nie przyznaje.

Zarzutowi temu musi komisya szkolna słuszność przyznać; dla tego proponuje nowy §. 11. w brzmieniu, odpowiadającem żądaniu ministra.

Oprócz tych dwóch zmian ważniejszych uważa p. minister niektóre jeszcze za pożądane:

a) w ustępie 1. §. 1. uważa p. minister słowo „w ogóle“ za zbyt ogólne i proponuje opuścić je celem zapobieżenia nieporozumieniom; komisya owych wyrazów za zbyt ogólne nie uważa; skoro jednak zrozumiane nie były, zastępuje je wyraźną interpretacyą;

b) w ustępie 1. §. 3. p. minister znajduje, że należałoby opuścić słowa „i które posady duszpasterskiej nie zajmuje“, a natomiast umieścić końcowy ustęp tej treści: „posada osobnego nauczyciela religii nie może być połączoną z równoczesnem piastowaniem posady

duszpasterskiej". Komisya nie spostrzegła różnicy między jedną a drugą stylizacją, dla tego wedle życzenia p. ministra umieściła końcowy ustęp żądanej treści, tylko krócej ułożony;

c) w §. 6. p. minister życzy sobie, „dla zupełnej jasności“ zamiast słów „władza wyznaniowa“ umieścić „właściwa władza kościelna, względnie przełożęństwo wyznaniowej gminy izraelskiej“; komisya, chociaż nie uważa tej zmiany za potrzebną, przychyliła się do tego życzenia, uważając rzecz za obojętną; natomiast

d) nie przyjęła komisya życzenia, aby w ostatnim ustępie §. 1. powiedzieć „tej samej gminy szkolnej“, gdyż wyrażenie „w tej samej miejscowości“ odpowiada zupełnie myśli, którą chciano w tym ustępie uwydatnić, komisya bowiem właśnie chciała ograniczyć obowiązek, o którym w rzeczonym ustępie mowa, tylko do szkół znajdujących się w jednej miejscowości.

Tym sposobem komisya szkolna, z jedynym drobnym wyjątkiem przytoczonych na ostatku słów; wszystkim przez p. ministra żądanym zmianom i wyrażonym życzeniom zadość uczyniła, nie tyle w przekonaniu, że wszystkie w równej mierze potrzebnymi i pożądanymi były, lecz wiedzioną stanowczym żądaniem i gorącym życzeniem, aby ustawa tak ze wszechmiar pożądana, rychło przyszła do skutku.

W tej myśli komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony pod /. projekt ustawy uchwalić.

Czartoryski, w. r.
przewodniczący i sprawozdawca.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or introductory paragraph.

Very faint text, possibly a signature or a specific heading.

Small block of faint text, possibly a date or a short note.

Main body of very faint, illegible text, likely the primary content of the document.

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, którą na mocy ustawy z dnia 17. czerwca 1888 nr. 99 Dz. u. p. wydaje się postanowienia o wynagrodzeniu za udzielanie nauki religii w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, rozporządzam co następuje:

§. 1.

W publicznych pospolitych szkołach ludowych o czterech lub więcej klasach, tudzież w szkołach wydziałowych, ustanowieni będą osobni nauczyciele religii ze stałą płacą, jeżeli liczba godzin nauki religii we wszystkich klasach, w których mają jej udzielać, wynosi razem przynajmniej ośmnaście godzin tygodniowo a liczba uczniów ich wyznania i obrządku przenosi ośmdziesiąt.

Taki nauczyciel obowiązany jest aż do dwudziestu czterech godzin nauki bez dodatkowego wynagrodzenia, do trzydziestu zaś za dodatkowym wynagrodzeniem od każdej godziny po nad liczbę dwadzieścia cztery.

Exortę liczy się za dwie godziny.

Nauczyciel religii mianowany będzie dla jednej szkoły, a to dla szkoły ludowej najwyższej kategorii w miejscu istniejącej; można jednak nałożyć na niego obowiązek udzielania nauki religii także w innych publicznych szkołach ludowych w tej samej miejscowości, aż do oznaczonej w ustępie pierwszym i drugim liczby godzin.

§. 2.

Gdzie warunki powyższe zachodzą, tam posadę osobnego nauczyciela religii ustanowi władza szkolna krajowa, po zasięgnięciu zdania władzy szkolnej okręgowej i władzy zwierzchniczej wyznaniowej a względem nauczycieli religii izraelskiej, dotyczącej zwierzchności wyznaniowej,

oznaczając przytem, w których szkołach i z jaką ilością godzin nauczyciel taki udzielać ma nauki religii.

§. 3.

Osobnymi nauczycielami religii w myśl §. 1. mogą być tylko takie osoby, które wyznaniowa ich władza zwierzchnicza uzna za uzdolnione do tego. W szczególności zaś mogą być ustanowieni:

a) dla nauki religii katolickiej tylko kanonicznie ordynowani świeccy lub zakonni kapłani;

b) dla nauki religii ewangelickiej albo duchowni ustanowieni podług obowiązujących dla tego wyznania przepisów, albo osoby zaopatrzone w świadectwo kwalifikacyi na nauczycieli szkół ludowych, a posiadające kwalifikacyę przepisaną do udzielania nauki religii.

c) dla nauki religii izraelickiej tylko te osoby, które ukończyły szkołę rabinów i złożyły egzamin na rabina z dobrym postępem, lub też które mają kwalifikacyę na nauczycieli szkół ludowych, a posiadają kwalifikacyę przepisaną do udzielania nauki religii.

Posady osobnego nauczyciela religii nie można piastować równocześnie z posadą duszpasterską.

§. 4.

Do nauczyciela religii stale ustanowionego stosują się, tak co do poborów, jak co do innych służbowych stosunków, wszystkie przepisy, odnoszące się do nauczycieli tej szkoły, dla której nauczyciel religii jest mianowany, nie uwłaczając prawom służącym zwierzchniczej władzy wyznaniowej.

§. 5.

O ile nauka religii w wyższych klasach publicznych szkół ludowych pospolitych, począwszy od czwartej, oraz w szkołach wydziałowych nie jest zapewnioną w myśl §. 1. przez ustanowienie osobnego nauczyciela religii, nauka ta powierzona będzie przez władzę szkolną okręgową na wniosek właściwej władzy kościelnej, względnie przełożenia izraelickiej gminy wyznaniowej osobom, odpowiadającym warunkom §. 3. tylko z tą różnicą, iż obok udzielania tej nauki mogą zajmować posady duszpasterskie.

§. 6.

Za każdą godzinę w tygodniu nauki udzielanej w wyższych klasach publicznych pospolitych szkół ludowych, począwszy od czwartej, tudzież w szkołach wydziałowych, należy się tym nauczycielom, w §. 5. wymienionym, wynagrodzenie 20 zł. rocznie, jeżeli władza szkolna stwierdzi, iż nauki udzielali rzeczywiście, a właściwa władza kościelna, a względnie przełożenie izraelickiej gminy wyznaniowej poświadczy, że udzielali jej z dobrym postępem. Jednakże wynagrodzenie to należy się tylko tym nauczycielom, którzy z tytułu obowiązku duszpasterskiego w niższych trzech klasach nauki religii udzielali bezpłatnie.

Wyplata remuneracyi nastąpi z końcem każdego półrocza szkolnego.

§. 7.

Stałe pobory i remuneracye, przyznane według powyższych przepisów, mają być pokrywane z funduszków, z których pokrywają się pobory służbowe nauczycieli świeckich, jeżeli nie istnieją osobne fundusze, fundacye lub zobowiązania osób prywatnych albo korporacyj.

§. 8.

Wynagrodzenie kosztów podróży, które ma być przyznane z powodu udzielania nauki religii po za miejscem zamieszkania nauczyciela religii, ma być pokrywane przez strony wymienione w art. 24. ust. z 2. lutego 1885, dz. u. kr. l. 29 w stosunku tamże wskazanym, jeżeli strony te nie dostarczają stosownych podwód. O potrzebie tych świadczeń i o wysokości tych wynagrodzeń orzeka Rada szkolna okręgowa.

§. 9.

Z wejściem w życie tej ustawy gasną zobowiązania publicznych czynników do pokrywania stałych poborów, remuneracyj i wynagrodzeń niniejszą ustawą objętych, o ile te zobowiązania oparte są na dotychczasowych przepisach.

§. 10.

Osobni nauczyciele religii, zamianowani przed wejściem w życie tej ustawy, nie mogą wskutek tej ustawy doznać obniżenia swych dotychczasowych poborów, ani nabytego prawa do emerytury; miara zaś obowiązku tych nauczycieli do udzielania nauki religii może być zmienioną w myśl §. 1.

§. 11.

Jeżeli nauki religii udziela w myśl §. 5. ustawy z dnia 14. maja 1869 dz. p. p. N. 62 świecki nauczyciel ponad obowiązkowe 30 godzin tygodniowo, należy mu się wynagrodzenie, określone w art. 17. ustawy krajowej z dnia 1. stycznia 1889 N. 16. dz. u. kr., za udzielanie zaś nauki religii w obrębie owych 30 godzin obowiązkowych należy mu się połowa tegoż wynagrodzenia.

§. 12.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z początkiem roku słonecznego następującego po jej ogłoszeniu.

Wykonanie jej poruczam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.
